

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

4. MAJ: Lysene strålede fra vinduerne i by og på land Jylland over. Her ses en kontorbygning ved Aarhus havn.

WINKELHORN

WINKELHORN & CO. A/S

MINERVA 1414

FARVERGADE 15 - KBHVN. K.

BAGERNES FAGFORENING

CENTRAL 3897

AABOULEVARD 30

KØBENHAVN N.

„AUTOCO“

32 FINSSENSVEJ 32

KØBENHAVN F.

DAMECA

SKALBAKKEN 8 B

KØBENHAVN - VANLØSE

TELF. 74 10 80

ALLIANCE

ELEKTRISK INSTALLATIONS

AKTIESELSKAB

ØSTERBROGADE 54 - KBH. Ø.

Carl B. Christiansen & Co. A/S

Landlystvej 38

Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberonder-
ler til alle formål.

B. ANDERSEN & LASSEN

GAS - VAND - VARME

JÆGERSBORG. 38-40 - KBH. N.

TAGA 7052 - 9230

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Ejderkasernen, Rendsborg, Vesttyskland.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAGA 328.

Den øvrige bestyrelse:

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

En bølge af retssager	71
Norges frihedsdag	72
Befrielsesdagen oplevet i Jylland	74
på Aalborg-egnen	77
i Sønderjylland	79
Bestyrelsesmøde i Kammeraternes Hjælpefond	81
Fangeforeningerne	81
Bøger	83
Dagbogsblade	85

En bølge af retssager

Vi fejrer i disse dage den østrigske præsident og ser i ham en mand, der kommer fra et land, der har særlige forudsætninger for at forstå os. Vi er begge små lande, vi har begge lidt under et nazistisk voldsherredømme, og vi agter begge at sikre os en fremtid i det nye Europa.

Og danske ex-fanger er lige vendt hjem fra det norske broderland, hvor de har haft uforglemmelige oplevelser sammen med kolleger fra okkupationsårene.

Selv har vi ud over hele landet for kort tid siden festet i erindringen om den dejlige 4. maj-dag, som for mange af os er den skønneste dag i vort liv.

Når disse ting står så friskt i vor erindring, har vi den rette baggrund for at lade blikket glide til vor sydlige nabo, den vesttyske forbundsstat.

Mens vi i nogen grad lever i en sand festrus, slæber det tyske folk sig gennem en næsten uendelig række processer. Tallet ligger vel omkring de 500, og når man tænker på det store apparat, disse mange processer sætter igang, og den store offentlige interesse, der samler sig om dagens opgør efter naziroderiet, føler man med de mange retsindige tyskere, over hvem der hviler et knugende tryk.

Hertil kommer, at man stadig oplever det ene chock efter det andet, idet folk i fremtrædende stillinger og med en vis position i samfundet pludselig står anklaget for grove forbrydelser.

I almindelighed må det vist siges, at de tyske dagblade har vist de mange processer en passende interesse. Man kunne hertil føje: Det manglede bare, men en smule anerkendelse fortjener dog de folk, der i dag i selve Tyskland roder op i fortiden, for naturligvis føler tyskerne som helhed sagerne ubehageligt, for

det er jo aldrig bekvemt at bringe ubehageligt stof.

Der er dog en side af sagen, som de mange hæderlige tyskere burde tænke mere over og fæstne sig mere ved, end det tilsyneladende sker, nemlig at selve den ting, at retssagerne føres, viser, at det officielle Tyskland tager åbent afstand fra de 12 års forbrydelser. Selv om vi gang på gang rystes over de ting, der fremdrages af vidnerne, så er det dog et lyspunkt, at vidnerne kommer frem i skranken.

Men mange ser nationalt på sagen og finder, at vidneudsagnene nedsætter Tysklands omdømme.

På bagsiden af dette nummer bringer vi en tegning af Bo Bojesen. Det fortælles i billedteksten, at en opinionsundersøgelse viser, at tyskerne er ved at være trætte af krigsforbryderprocesserne og helst vil glemme nu.

Men selvfølgelig kan man ikke pludselig sige stop, for den gamle generation har godt af det repetitionskursus, som retssagerne faktisk er, og for de unge gælder det, at de får mange ting at vide, som før i alt for stor udstrækning blev holdt skjult for dem.

Den pædagogiske side af hele sagen er af ret stor betydning. Den kadaverdisciplin, som sad alt for fast indmejslet hos mange tyskere, må lide et fuldstændigt skibbrud. Man må én gang for alle opleve, at det slås fast, at man fritages ikke for ansvar, blot man handler efter ordre.

For samarbejdet fremover med det nye Tyskland er det nødvendigt, at tilbuddet af statsmagten må høre fortiden til. Processerne skal gøre det helt klart, at man ikke af bekvemmelighed, fejhed eller et ønske om at gavne sig selv har lov at hyle med de kriminelle ulve, man befinder sig blandt.

F-k.

NORGE I RØDT, HVITT OG BLÅTT

Gestapofangernes vellykkede 17. maj stævne i Oslo

Vidkun Quislings sommerresidens, der efter krigen overdroges til Norges Sjømannsforbund, var en festlig ramme om stævnets store middag.

Strålende sol og en festklædt by hilste deltagerne i Gestapofangernes landsstævne velkommen, da de med ruteskibene lagde til kaj i Oslo pinse-lørdag.

En festkomite nedsat af Foreningen av politiske Fanger 1940—45 og med Johan Egeberg og Nanna Murhen Askeland i spidsen havde lagt et omfattende program for stævnet, og de og deres mange hjælpere havde stor ære af arrangementet, der klappede fra først til sidst. Umiddelbart efter indkvarteringen på hotel-lerne var der reception på Oslo's imponerende rådhus, hvor borgmestere, Brynjulf Bulle, modtog hver enkelt med et håndtryk.

Efter en forfriskning var der rundvisning på rådhuset, hvor blandt de mange kunstgenstande og udsmykninger navnlig frisen i selve rådhus-hallen, der skildrer Norge fra 9. april 1940 frem til frihedsdagen 8. maj vakte beundring og interesse hos de danske gæster.

Jublande ungdom

Fra rådhuset fortsattes i busser gennem Oslo nord på til Grefsenkol-

len, hvor middagen serveredes. Grefsenkollen ligger højt over byen med udsigt over fjorden og mod højderne ved Holmenkollen. Ifølge programmet skulle aftenen være fri, men da der i anledning af pinsen og 17. maj dagen var lukket mange steder, havde festkomiteen improviseret en lige så hyggelig som storslået kammeratskabsaften på cafeen ved Stortorget.

17. maj dagen blev for deltagerne et af stævnets højdepunkter. På Eidsvoll-grundlovens 150 års dag var hele byen på benene. I de tidlige morgentimer strømmede hundredtusinder til Karl Johan, hovedgaden, der fører op til slottet. Danske og norske fangekammerater samledes på Victoria Terrasse, hvorfra de med Dannebrog og Grini-banneret i spidsen marcherede mellem to tætte mure af mennesker ad Karl Johan op til de reserverede pladser foran kongeslottet.

Klokken ti startede barnetoget, det årlige optog, hvis ophavsmand i 1870 var Bjørnstjerne Bjørnson, og som i anledning af jubilæet var særlig festligt i år. Fra alle byens skoler

kom uniformerede og festklædte børn med orkestre i spidsen og flag i hænderne. På balkonen i det gule slot stod kong Olav og kronprins Harald smilende og vinkende tre timer i træk og tog mod det unge Norges begejstrede hyldest. Så måtte de kongelige afsted til Eidsvoll, hvor stortinget og regeringen ventede i den historiske sal.

Men Oslo faldt ikke til ro af den grund. Ustandselig krydsede processioner gennem gader, der var flottere udsmykket end København til et udenlandsk fyrstebesøg. Et af de flotteste optog, sikkert også det mest larmende, var de unge russers, der illustrerede Norges historie gennem de sidste 150 år.

Mærkelig kontrast

Efter en frokost forlod stævnedeltagerne Oslo i busser og satte kursen mod Grini. Der var en mærkelig kontrast mellem den jublende, larmende by og de stille granskove ved lejren, hvor der blev lagt blomster på stedet, hvor en granitbauta er rejst for at markere, at her henrettedes seks norske fanger 21. juli 1944. Her talte rektor Barfod fra Gestapofangerne og sekretæren i den norske forening, Nils Haave.

— Hvordan kunne sligt ske? Hvorfor måtte det ske? Var det nødvendigt at føre forsvarsløse fanger her ud i stenbruddet på Grini og sende dem i døden? Var det tilfældigt, at det netop blev disse kammerater, der skulle få deres navne mejslet på denne bauta? sagde Nils Haave. Kunne det ikke være blevet dig eller mig? Forstod vore undertrykkere da ikke, at den slags blot forstærkede kampen, at de ikke kunne skræmme os med brutalitet? I denne stund mindes vi mange kammerater, der aldrig nåede hjem, venner vi levede sammen med i fængsler og lejre ude og hjemme.

Ville vi gøre kampen om? spørger der ofte. Jeg ved, at svaret må blive et afgjort JA. Et ubetinget ja. Vi ved, at det kan nytte. Vore kammerater gik i døden, om ikke med smil på læben så dog uden at kny. Det var ikke forgæves. De gav deres liv, for at vi kan leve i frihed.

Nils Haave sluttede med at citere Nordahl Grieg:

*Döden kan flamme som kornmo:
Klarere ser vi en för
hvert liv i dens hvite smerte
det er de beste som dör.*

Efter „Altid frejdig“ fortsattes til henrettelsesstedet for to unge studenter et andet sted i skoven.

„Nei“

Ved busten for Lauritz Sand i Bærum kommune sagde A. Mikkelsen, København, bl.a.: — På soklen til denne buste står det ene ord: Nei. Lauritz Sand sagde nej. 9. april 1940 valgte det norske folk ret. Det sagde nej til underkastelse, ja til modstand. Vi danske har lært, at ærlighed, redelighed og offervilje er en del af norsk folkekarakter. Så længe der findes nordmænd i dette land besjælet af disse egenskaber, vil Lauritz Sand's minde blive holdt i ære! Han lærte ikke alene jer nordmænd, men også os danske, hvad man kan få ud af et ord på blot tre bogstaver!

Efter at der var lagt blomster fra de to fangeforeninger, lagde Johan Egeberg blomster og bragte en hilsen fra familien Sand, der var hindret i at være til stede ved højtideligheden.

Leangkollen var turens næste mål. På den pragfulde ejendom holdtes stævnets festmiddag, hvortil der var indløbet en del telegrammer og holdtes en række taler fra både dansk og norsk side.

På Gestapofangerens vegne overrakte lektor Barfod den norske forening en dirigentklokke og udtalte ønsket om, at den måtte blive brugt til at vække Norge med og få norske modstandsfolk til at gå aktivt ind i arbejdet for at bringe erfaringerne om, hvad det betyder at miste sin frihed, videre til norsk ungdom. Gestapofangerne fik foræret en smuk lysestage, og fra Aarhus-afdelingen overrakte Torkild Nielsen to billeder af deltagerne i landsstævnet i fjor.

I kan alt

— Jeres jubilæum i dag er også vort jubilæum, sagde Torkild Nielsen

bl.a. Det er 150 år siden, I løsrev jer fra os. Men vi deler dagen med jer som brødre. Vi bliver modtaget her som brødre. Vi holder af jer, og vi beundrer jer. I har alt så stort. I har Norge i rødt, hvitt og blått. I kan alt, selv det sværeste. Da I sprængte tungtvandsfabrikken, gav det genlyd verden over.

Vi kommer, hver gang I kalder, men kalder I ikke, kommer vi alligevel, sluttede Torkild Nielsen.

Sigrid Söiland reciterede gribende Griegs: „Danmark“, og senere på aftenen sang fru Gerda Rasmussen, Randers, solo.

De danske børn, der ledsagede deres forældre til stævnet, fik hver et eksemplar af den sølvtikrone, der er slået til Eidsvoll-dagen i år.

Quislings residens

I en pause under dansen fortalte Leangkollens bestyrer om stedets historie. Bygningen opførtes under krigen, og bygherren var Vidkun Quisling, der havde udset sig denne fjeldskråning med den storslåede udsigt til sin sommerresidens. Selv nåede Quisling aldrig at bo i huset. Det var for vanskeligt at sikre effektivt mod attentater, mens hans hustru opholdt sig der en tid. Efter krigen overdroges ejendommen til Norsk Sjømannsforbund, der har ofret store summer på at omdanne bygningen til sæde for sin kursusvirksomhed. Quislings marmorklædte badeværelse er således blevet til elegante dametoiletter.

Det blev hen ad morgen, før stævnedeltagerne kunne bekvemme sig til at vende tilbage til Oslo, og det var trætte, men taknemlige danske, der ved en frokost mandag middag tog afsked med de norske værter og sagde tak for et i alle måder vellykket stævne.

OLUF RIKHOF.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraternes hilsen
til de syge.

Af dagens post

En mor skriver: Vi havde NN og hans kone til kaffe om aftenen den 4. maj. Det er jo blevet noget af en tradition.

Vinduerne her omkring var kønne med lys i mange af dem. Vi havde naturligvis også lys i vore.

Og Karen (datteren, der stiftede sit hjem for et år siden. Red.) har lige ringet. Hun fortalte, at de også havde haft lys i vinduerne.

Børnene tager nu mere med sig hjemmefra, end man umiddelbart tror . . .

Vi elsker Danmark

*Vi elsker Danmark, vort dejlige land,
som ligger så smukt*

*i det blånende vand,
med bølgende marker og
susende skove,
med blinkende søer og brusende vove.*

*Vi elsker Danmark en morgenstund,
når solen slår smut*

*over bælt og sund;
når løvet glimter i diamants pragt
af perledråber, som duggen har lagt.*

*Vi elsker Danmark en sommerkvæld,
når solen går ned, og*

*dag går på hæld;
når luften er krydret af duften fra hø
— og månen sig spejler
i skovkranset sø.*

*Vi elsker Danmark ved nattetid,
når engen er skjult af en tåge hvid;
når nattergalen sin trille slår
til næste morgen, hvor sol opstår.*

*Vi elsker Danmark, når bange vi går;
for Danmark har stået i tusinde år -
og før har det knaget*

*og knirket i led,
men sårene lægtes - og så fik vi fred.*

*Vi elsker vor konge og hele hans hus.
Urokkelig stod det i stormenes sus.
I medgang og modgang,*

*i alvorens stund
stod vi vagt om vor konge
med hånd og mund.
JOHANNES MØLLER.*

JYLLAND RUNDT BEFRIELEDAGEN

På Bauehøj

Vi mindes stille de tapre døde,
hvis navne lever i Danmarks favn,
og takken søger til dem, der segned',
og dem, der sidder med tunge savn.
Gud trøste dem, der har lidt og stridt,
til det blev forår og Danmark frit.

Med dette citat fra Mads Nielsens smukke 4. maj-digt indledte kørelærer K. Bering sin tale for kranse-nedlægningsen ved frihedsstenen på Bauehøj ved Grenaa. Trods silende regn var traditionen tro samlet en stor kreds af egnens modstandsfolk for at mindes faldne kammerater. Efter højtideligheden mødtes man i pavillonen til kammeratligt samvær. Blandt talerne var direktør Jens Anker Udsen og toldkontrollør Bent Nyskov, Struer.

Som i Grenaa samles man mange steder landet over befrielsesaftenen eller 5. maj. Det er umuligt at bringe reportager fra alle de hundreder af sammenkomster og højtideligheder, hvorfor vi her i en række korte omtaler vil prøve at give et indtryk af, hvordan 4.—5. maj i år har formet sig i Jylland.

De unge slutter op

I Aarhus lagde Frihedsfonden og forskellige fangeorganisationer kranse ved fællesgravene på Vestre Kirkegaard og ved „Muselmanden“ ved 4. maj kollegiet, hvor tidligere KZ-fanger fra Erhvervshæmmede fra kl. 20,11 holdt fane- og fakkelvagt.

Kollegianerne var samlet til den årlige festmiddag, og her talte professor Richard Ege til de unge. At skikken med at mindes befrielsen ved at sætte lys i vinduerne ikke er en døende tradition, fik man et tydeligt bevis på under en rundtur gennem Aarhus. Der var endnu flere oplyste vinduer og smukke arrangementer end sædvanligt, og navnlig de nyere boligkvarterer, der hovedsagelig beboes af yngre, som næppe selv min-

des befrielsesaftenen, var et betagende skue.

Århus Pigegarde marcherede gennem byen med fakler og musik og sluttede med en parade ved Christian X's statue på Bispetorv. Mange del-

— I vor glæde over befrielsen må vi ikke glemme de mange, der satte livet til på havet for Danmarks sag, sagde formanden for Aarhus Marineforening, der her ses i færd med at lægge en krans ved monumentet for omkomne søfolk på Europaplads i Aarhus.

tog i de forskellige officielle arrangementer, og senere på aftenen samledes adskillige gamle grupper for under private former at mindes besættelsen og befrielsen.

Atter forår på vej

— Det er som om et forår atter er på vej. Vi ser med optimisme på fremtiden på grund af den ideologiske afspænding. Vi skal helt til Kina for at finde en hadefuld kommunist i dag, sagde fhv. minister K. Juul Christensen ved hjemmeværnets tappenstreg gennem Randers 4. maj-aftenen. Siden befrielsen har kriser og spændte situationer afløst hinanden, men freden og friheden er bevaret. De to magtblokke i Øst og Vest er i opløsning, Atlantpagten vel også. Den har aldrig været et mål, men et middel. Vi håber, at FN en dag bliver stærk nok til at sikre freden verden over, sluttede den fhv. minister.

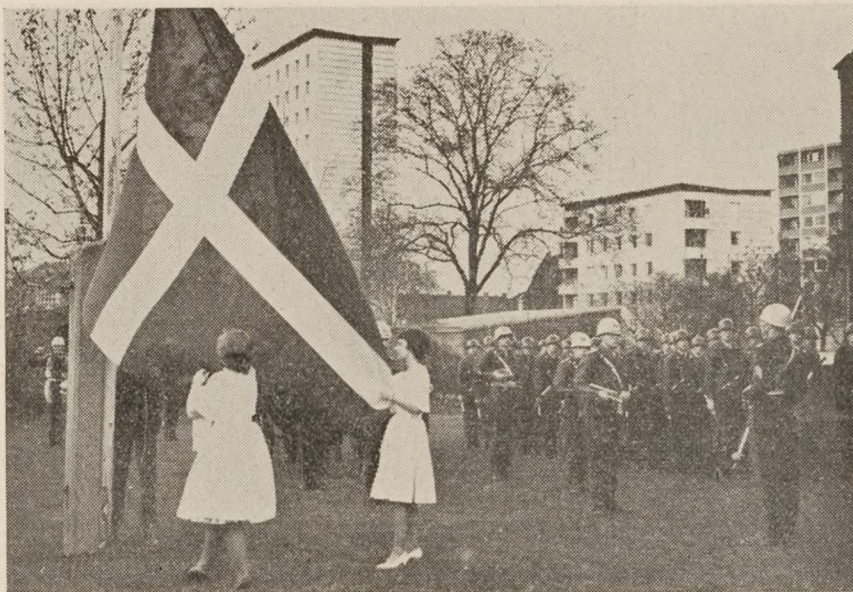
Mange mennesker fulgte tappenstregen gennem byen til Rådhusområdet, hvor talen holdtes. Navnlig var det glædeligt at se de mange lyttende unge.

Lysets fest i Hjørring

Skønt der er gået 19 år siden befrielsen, og skønt mange af de bånd, som dengang knyttede folk sammen, siden er bristet, samledes hundreder af mennesker 4.-maj aftenen ved mindepladsen på kirkegården i Hjørring for at ære dem, der satte livet til under besættelsen.

I den stille aften, mens fuglene endnu lod deres stemmer høre fra buske og træer, blafrede lysene ved mindestenene og rundt om pladsen og bragte bud om den 4. maj aften, som for alle, der oplevede den, står som en lysets fest.

Højtideligheden indledtes med fakkeltog af medlemmer fra hjemmeværnets kamppatrulje, som tog opstilling bag mindestenene. Gymnasiet's orkester spillede Prins Jørgens March, den mange husker fra BBC's udsendelser fra London under krigen. Overkirurg, dr. med. Johs. Thyssen bød velkommen, repræsentanter for en række foreninger lagde kranser, hvorpå rektor Chr. N. Brodersen holdt mindetalen. På hjem-

Unge piger tager imod flaget på 4. Maj Kollegiet i Aalborg under en højtidelighed den 4. maj om aftenen. Jyske Trainregiments tromme- og trompetkorps markerer den 4. maj med fakkeltog fra kollegiet til garnisonens rådhus.

vejen glædede de mange mennesker sig over, at man så mange steder havde sat lys i vinduerne.

Sekretæren fra Vejle bykomite af 1945, boghandler Munch Christensen, Vejle, talte 4. maj i syd- og sønderjysk regionalradio om Vejle og befrielsen. I Mølholm kirke talte Fabrikken Legos personalechef, pastor G. A. Højlund, ved en mindegudstjeneste. Her som i en række andre jyske kirker f.eks. Randbøl, Brande og Grindsted var der fyldt, og navnlig bemærkede man den overvældende tilslutning af unge.

Ved klokkestablen på Skamling

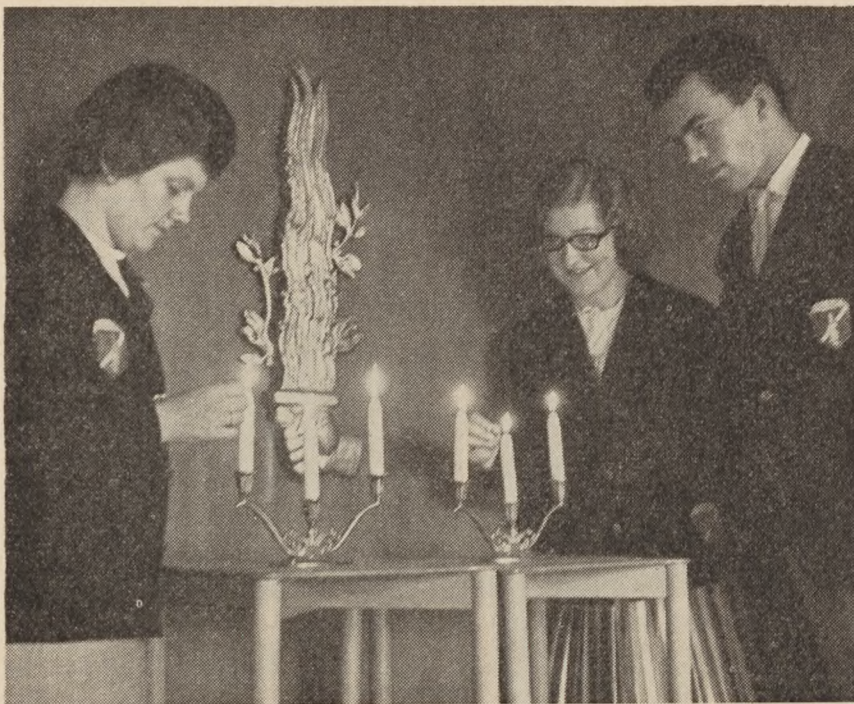
Modstandsbevægelsens region 3 mindedes sine faldne ved en smuk og enkel højtidelighed på Skamlingbanken, hvor en kreds af gamle modstandsfolk samledes omkring klokkestablen. Der blev lagt kranser, og kantorchef Svend Hoffmann, formand for regionens fond, talte om de faldne kammerater. Oberst H. M. Lunding, der i mange år var chef for Danmarks efterretningsvæsen, trak i sine tale linjen op fra 1864 til 1945.

„Som i krigsåret for 100 år siden stod vi famlende og usikre i årene op til anden verdenskrig. Meget blev

forsømt, men begivenhederne vækkede en lille flok til dåd, der rejstes en frihedsvilje, som gav sig udslag i modstandskampen. Den kom ikke fra toppen, men fra geleddet, og den gav sejren i 1945 trods nederlaget 1940. Denne frihedsvilje giver os ret til at tro på kernen i det danske folk.

I dag har vi egentlig ret til at spørge, hvem der vandt krigen 1864. Ikke prøjserne, for nye krige fulgte med bitre nederlag, først krigen 1914—18, og senere, da navnet fra gaderne havde fået overtaget i Tyskland, også nederlaget 1945. En modstandsvilje kom til fri udfoldelse i Sønderjylland efter 1864. Den samme modstandsvilje oplevede vi efter 1940, og den siger vi modstandsbevægelsen tak for. Det er modstandsfolkernes fortjenester, at vi sluttede krigen på de allieredes side, og at vi i dag er med i det store våbenfællesskab, der strækker sig fra nord til syd Europa over til sikring mod diktatorers overgreb.“

Efter oberst Lundings tale tonede „Prins Jørgens March“ fra klokkespillet, og forsamlingen sang „Aldrig frejdig“.

Der tændes lys på frihedsaftenen ved bomærket på 4. Maj Kollegiet i Aalborg. Det er fra venstre Kirsten Nielsen, Hadsund (Aalborg Seminarium), stud. pharm. Ulla Serup, Kastrup, og Jan Christensen, Hadsund (Aalborg Teknikum).

I Varde og Viborg

Mindelunden i Arnbjerg var traditionen tro rammen om mindesammenkomsten i Varde. Frihedskampens Veteraner og repræsentanter for institutioner og myndigheder lagde krans. Højtideligheden sluttede med „The last post“, der spillede af soldater fra Varde Kasernes trompeterkorps.

Domprovst Knud Gjesing, Viborg, talte ved en enkel højtidelighed foran mindekorset på Hjultorvet i Viborg. — Hvor meget den danske indsats i kampen betød militært, kan jeg ikke udtale mig om, sagde domprovsten bl. a., men der kan ikke være tvivl om, at den betød en mægtig åndelig inspiration for vort folk. Siden krigen har vi oplevet en opgangstid som aldrig før i vor historie, men det åndelige står det sløjt til med. Vi trænger til på ny at lære, at der er noget, der er større end os selv, noget der er værd at kæmpe for, ja gå i døden for, sluttede domprovsten.

Højtideligheden, der havde samlet mange mennesker, lededes af formanden for bykomiteen af 1945,

landsretssagfører Chr. Lindgaard, der fulgt af major Johs. Møller fra hjemmeværnet og borgmesteren, Ringgaard-Christensen lagde blomster ved grankorset, som en stille hyldest til mindet om modstandskampens mænd.

Senere på aftenen begyndte den anden af Viborg mindehøjtideligheder, den årlige tappenstreg gennem byen. Mange hundreder fulgte orkestret og de fakkelbærende soldater og overværede honnøren for flaget, der belyst af projektører havde vajet foran administrationsbygningen og langsomt blev halet ned. Som sædvanlig sluttede tappenstregen med retræten toner.

Jens Lillelund i Esbjerg

Befrielsesaftenen højtideligholdtes på forskellig vis i Esbjerg, hvor ungdomskorpene havde arrangeret fællesmarch gennem gaderne, hvor lysene strålede fra tusinder af vinduer. På 4. Maj kollegiet talte direktør Jens Lillelund, der mindede om, at „friheden fås aldrig til nedsat pris. Den er ethvert offer værd — men man må i kampen for friheden

begynde hos sig selv. Så længe der rundt om i verden er racediskrimination, den findes også her hjemme, er friheden i fare. Derfor skal der stadig kæmpes for at bevare og befæste den, sluttede Jens Lillelund.

I Silkeborg og på Silkeborg-egnen lagdes der krans og blomster ved mindestenene. Om aftenen strålede lysene fra vinduerne, og 5. maj var byen i festdragt med flagalleen rejst. Ved Kaj Munks mindekors i Hørbylunde Bakker standsede utallige vejfarende i dagens løb, og mange havde medbragt buketter til besøget.

Mindeplader for 43 gendarmere

En af de mest gribende mindefester, der i år holdtes i anledning af 5. maj, fandt sted i Toldgrænsekorpsets bygning i Graasten, hvor finansminister Poul Hansen afslørede en mindeplade for de 43 medlemmer af korpset, der mistede livet under besættelsen.

Først var der blevet lagt blomster ved mindestenen og mindemuren i Krusaa og ved mindemuren i Graasten.

— Af de begivenheder, der i besættelsesårene udspandt sig for korpset, er der især tre, der vil blive husket fremover, og ikke blot indenfor korpset, sagde finansminister Poul Hansen bl. a.

— Det var drabet på tre overgendarmere om morgenen den 9. april 1940, det var oberst Paludan-Müllers heltmodige kamp mod tysk sikkerhedspoliti og Gestapo, der den 6. maj 1944 kom for at arrestere ham her på dette sted, og endelig interneringen af størsteparten af korpsets medlemmer i september 1944 med påfølgende deportation til tyske koncentrationslejre og arbejdslejre.

Af de i alt 141 korpsmedlemmer, der blev deporteret til Tyskland, vendte 38 ikke tilbage. De lidelser, de havde været udsat for, havde været for tunge. Af de, der kom hjem, afgik én ved døden kort efter som følge af de lidelser, han havde været udsat for.

Disse 43 mænd, der alle gav deres liv for vort land og dermed for os under udøvelsen af deres tjeneste i korpset eller i direkte kamp mod

de tyske besættelsesstyrker, vil alle blive husket af os, der havde den lykke at opleve befrielsens lyse 5. maj for nitten år siden.

— For at sætte de faldne et varigt minde for kommende generationer og især for kommende medlemmer af Toldgrænsekorpset og for på ny at vise vor taknemmelighed for deres offer, det største, de kunne yde, er det besluttet at opsætte en minde-tavle her i korpsets kontorbygning med de faldnes navne indgraveret.

Kønnest som lyseblå

Blandt de mange talere var i øvrigt vagtmester A. Brejning fra Kollund, som takkede for den smukke mindeplade, der var anbragt på så smuk en plads. Vi, der har været med

i Tyskland og kom hjem med livet i behold, tænker tilbage på denne dag. Det er mærkeligt, at vi skal igennem så meget ondt for at opleve så meget smukt, som at se de hvide busser og dr. med. Lorenzen, Bov, der kom for at hente os hjem.

Dr. Lorenzen, Bov, udtalte derefter:

— Når man ser på mindetavlen kender jeg de fleste af dem, og jer, der her er til stede, kender jeg også, selvom I er blevet gråhårede, men kønnest var I, da I bar de lyseblå uniformer.

Efter højtideligheden samledes man til kaffe på Hotel Graasten, hvor samtalen gik livligt mellem de mange mødte kammerater fra kz-lejrene. OLUF RIKHOF.

4. maj-dagen en folkesag

På Aalborg-egnen indviede en skole sit eget frihedsmuseum, og seminarieelever i Ranum gik fakkeltog.

En og anden har måske frygtet, at de traditioner, der spontant blev grundlagt i den første efterkrigstid, efterhånden ville forsvinde. Der er stadig så megen lunkenhed og mangel på interesse i det danske folk. Men pessimismen gøres til skamme, når man ved at gennemlæse aviser omkring befrielsesdagen danner sig et indtryk af, hvor stærk ånden fra den 4. maj 1945 fremdeles er. Som et eksempel på den stadig levende aktivitet i en enkelt egn af landet har „Pigtraad“ bedt om et oversigtsbillede fra Aalborg-området.

Der findes i Aalborg en lille kreds af gamle modstandsfolk, som ikke drømmer om at påberåbe sig æren af at være nogen komite, at være udvalgte eller blot valgte. Hver eneste 5. maj siden krigens slutning har det blot været deres sædvane at mødes. En af dem har sørget for en række små kranse med frihedskampens bånd knyttet til, og så tilbringer de nogle morgen- og formiddagstimer med at besøge de mindeplader, som bærer navnene på dem, der i Aalborg-området faldt i aktiv kamp.

Der er mange mindeplader at lægge kranse ved, for kampen mod Gestapo var hård i dette område og bærer for eftertiden vidne om en sej udholdenhed i frihedens kamp.

På 4. maj kollegiet festligholdes samtidig med frihedsaftenen kollegiets indvielsesdato. I år holdtes festtalen af redaktør, fru Musse Ulkær, som fortalte de unge om de blivende værdier, som frihedskampen skabte, og om det kammeratskab og de idealer, som gjorde kampen mulig. Hun skildrede, hvor spontant mørkelægningsgardinerne blev sønderrevet den 4. maj 1945 for at give plads for lysene, og bad de unge om at værne og videreføre denne tradition. Lyserne har den 4. maj om aftenen noget ganske særligt at fortælle alle danske, ikke blot den generation, som selv oplevede frihedsaftenen, men også dem, der viderefører det, som binder danske sammen.

Tromme- og trompeterkorpset fra Jyske Trainregiment gav koncert på kollegiets store græsplæne, og under trommehvirvler blev flaget sænket, hvorefter trainregimentet startede en

tappenstreg med fakkeltog gennem Aalborg og Nørresundby til rådhuset i Sundby-Hvorup, hvor regimentet har garnison.

Overalt i skolerne er dagens betydning formentlig blevet fastholdt i lærernes personlige erindringsgen-givelse. På skolen i Skørping fortsætter man den snart 20-årige sædvane med ved middagstid, over 400 i antal, at spadsere ud til den mindesten i Rold Skov, som bærer Niels Erik Vangsteds navn. Vangsted var i august 1943 med sin gruppe på våbenmodtagelse ved en af søerne i skovområdet, men gruppen blev opdaget og forfulgt af tyskerne, og i en skudkamp blev den unge Aalborg-spejder dræbt. Bornene lægger blomster ved hans mindesten, og en af skolens lærere taler om navnets og dagens betydning.

På Sønderbro Skole i Aalborg indviedes som skolestudiesamling det lille museum, som lærer Peter Thygesen har skabt, og som tidligere har været omtalt i „Pigtraad“. Til en ti-

Unge fra 4. Maj Kollegiet i Aalborg lægger blomster ved mindepladen på det sted, hvor Henning Røge dræbtes i oktober 1944 under en stikkerlikvidering. Grønlænderpigen er Kitura Lennert fra Børnehaveseminariet, og bag hende Knud Høyer Christensen, Slagelse, fra Aalborg Teknikum, og Mette Wiinstedt, Birkerød, fra Børnehaveseminariet.

REJSEBUREAU
BREDGADE 28 - K.
MINERVA 4150

H. J. SIMONSEN & CO.
INTERNATIONAL SPEDITION
ST. KONGENSGADE 63 A
KØBENHAVN K.

A. P. HJORTSØ
GOTHERSGADE 158 - Ce. *11 392
KØBENHAVN K.

fh. John Forbæchs Eftf. $\frac{1}{8}$
ISLANDS PLADS
KØBENHAVN K.

VIGGO THORBEC $\frac{1}{8}$
PRAGS BOULEVARD 55
KØBENHAVN S.
ASTA 1600

G. SALICATH & CO.
TORDENSKJOLDSGADE 25
KØBENHAVN K.
TELF. * BYEN 8712

FERD. HANSENS TRYKKERIER
EMILIEGADE 4 V.
TELF. 4500

blanke sko
hver dag

Vibe-Hastrup

VIBE HASTRUP's
KEMISKE
FABRIKER I/S

HOVITZVEJ 52

ERNST C. LOHSE & C.s EFTF.

FIN POULSEN & CO.
SNAREGADE 4
KØBENHAVN K.

ERNST CHRISTENSEN

MØBLER OG TÆPPER
BLAAGAARDSGADE 23
CENTRAL 14404

$\frac{1}{8}$ CROWN GUMMED PAPER

FLINTHOLM ALLE 20-26 - KBHVN. F.

MALERNES FAGFORENING

STENGADE 30
KØBENHAVN N

MOSES METZ & CO.

PETER SKRAMSGADE 17
KØBENHAVN K.

HØY-PETERSEN og ARNE JENSEN AKTS.
STRUENSEGADE 7-9 - KØBENHAVN N.
LUNA 4700

me i samtidshistorie medbragte hver enkelt elev i Thygesens klasse et krigstidsminde fra deres hjem. Det var en så rigt varierende præsentation, at Peter Thygesen fik tanken om at skabe et museum og indhentede forældrenes tilslutning til, at tingene måtte blive på skolen. Gamle modstandsfolk øgede samlingen, skolemyndighederne og kommunen blev interesserede. Christian den Fjerdes Laug finansierede de første montre, og i dag står samlingen til rådighed for alle skolesøgende i Aalborg-området.

I Ranum arrangerede de 96 elever i seminariets afgangsklasse fakkel-tog, og rektor Fuglsang-Damgaard holdt en inspireret tale om friheds-aftenens betydning. I Ullits havde man på skolen arrangeret en righoldig, men desværre kun midlertidig udstilling af krigstidsminder, og provst Harald Sandbæk samlede hele sognet til sit foredrag.

Der kunne nævnes mange andre eksempler på, at det i dag er en folkesag at fastholde de gode minder og de umistelige værdier af det, der knytter os til den 4. maj. Det er ikke, som nogen frygtede, privilegier for en uddøende flok af idealister.

... EIGENBROTH.

Befrielsesefters i Toftlund med en uforglemmelig »revy«

Telegram afsendt til kong Frederik — Aftenens hovedtaler, redaktør Jacob Kronika:

„Det kunne nytte!“

TOFTLUND. Til minde om vort lands befrielse i maj 1945 arrangerede Toftlund-egnens hjemmeværn i går et folkemøde, som antagelig må kunne regnes blandt de særligt smukke nationale grænselandstilkendegivelser, skriver Flensborg Avis for 5. maj.

Mødet fandt sted i Toftlunds største lokale — festsalen på Centralhotellet. Her sad ved 20-tiden i aftes en talstærk forsamling af unge og gamle — ikke mindst unge — bænket ved festlige borde.

Mødeleder var politiassistent Mazoni, Toftlund, der ligesom mange andre kvindelige og mandlige medlemmer af landets frivillige værn for fred, frihed og ret bar hjemmeværnets uniform.

Allerede på fællessangen mærkedes det, at mødet var besjælet af en særlig national ånd. Det sønderjyske indslag fik sit stærke udtryk gennem fællessange som „Du skønne land“ og „Det haver så nyligen regnet“.

Redaktør Jacob Kronika, Flensborg, var aftenens taler. Han mindedes både aftenen den 4. maj 1945, denne befrielsesaftens „mørke baggrund“ den 9. april 1940 og Dybbøldagen den 18. april, idet der især blev peget på kong Frederik IX's tale på hundredårsdagen for Dybbøl-kampen, på kongens ord om den danske Dybbøl-soldat, der på trods af nærmest håbløse forhold ikke en eneste dag lod sig vildlede af det lammende spørgsmål: „Hvad kan det nytte?“

Kronikas egentlige emne var det Tyskland, der er i færd med at opstå ovenpå nazi-ondskaben; „det andet Tyskland“, det, der vil tilstræbe frihed og ret; det Tyskland, der i dag er i alliance med den fri vestlige verden, også i alliance med vort eget land.

Taleren betegnede — delvis byggede på egne oplevelser i Berlin — den 95-årige professor Friedrich Wilhelm Förster som en enestående repræsentant for „det andet Tyskland“. Förster havde siden de helt unge dage i Prøjsen-Tyskland samt både efter 1918 og efter 1933 stridt og lidt for frihedens, fredens, for sandhedens og rettens idealer.

Kronika sluttede sin tale således: „I dag er den verden, som vi og vort folk er en del af, en helt anden, end verden var i 1864, i 1914, 1940 og i 1945, og Gud ske lov for det! Gud ske lov også for de forandringer i forholdet mellem tysk og dansk, der efter 1945 er sket i vort grænseland.“

Det må af danske sønderjyder sikkert meget ofte fornemmes som noget af en „revolution“, at vort land i dag er i alliance med vor sydlige nabo — i en forsvarsalliance for frihed og fred.

Idet vi da, 19 år efter vor befriel-

sesaften, med dyb taknemlighed i vort sind mindes de store begivenheder i maj 1945, og idet vi fornyer løftet „Aldrig mere en 9. april“, har vi vel lov til for vor tyske nabo som for os selv at føje til: Aldrig mere gamle dages prøjseri, aldrig mere gamle dages nationalisme, der førte til krig og nazisme!

For alle og enhver af os — også for vor tyske nabo —, der har den åndelige vilje til forsvar for frihed og fred, for sandhed og ret, vil til enhver tid den sandhed blive stående urokkeligt fast: „Det kan nytte“.

Mødelederen foreslog derefter den store forsamling at afsende følgende telegrafiske hilsen til kong Frederik IX:

Til Hans Majestæt Kongen, Aмалиenborg, København.

Danske sønderjyder, forsamlede til møde i Toftlund, arrangeret af hjemmeværnet til minde om Danmarks befrielse i 1945, takker kongen for Dybbøl-talen på hundredårsdagen. Det kunne nytte. Det kan nytte. Uden Dybbøl ingen genforening i 1920. Uden vilje til kamp og ofre ingen frihed, ingen ret.

En uforglemmelig oplevelse

Som et spontant udtryk for tilslutning rejste alle sig fra deres pladser.

Efter et fælles kaffebord var anden halvdel af aftenens program overladt til „Toftlund pigekor“ under enestående dygtig og idérig ledelse af de to lærere I. P. Sørensen og Kjær-Larsen. Korets piger bar i aftenens

Kammeraternes Hjælpesfond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge.

Mærkatene fra Kammeraternes
Hjælpesfond kan fås gennem kontoret,
St. Kannikestræde 10, K.
Giro 780.

HANSEN & CO. ^{A/S}

DET GAMLE VINFIRMA
ANNO 1880
SVENDBORG

K. RASMUSSEN

CIGARHANDLER
MØLLERGADE 10 - SVENDBORG

DANSK HYDRAULIK

INDUSTRI-AKTIESELSKAB
JUELSMINDE

R. RASMUSSEN
HOU ST.

**GRENAA HAVNS
FISKEAUKTION**
S. MØLLER PEDERSEN

**SPAREKASSEN FOR NYBORG
BY OG OMEGN**

FOLMER MORS A/S
TORVET 8 - GRENAA
TELF. 20900

KRISTIAN STÆRK ^{A/S}

NØRREVOLD 48
KØBENHAVN K.

**H. THORBRØGGER
& CO.s EFTF.**

NØRREGADE 43
KØBENHAVN K.

EMULSION ^{A/S}

PALSGÅRD - JUELSMINDE

MIDTFYNS JERNSTØBERI

AKTIESELSKAB
RINGE

BANKEN FOR RINGE OG OMEGN

AKTIESELSKAB

SVENDBORG FINGARVERI

v/SVEND WEIMANN

KLAKRING SAVVÆRK

SVEND AAGE BECH

STENDERUP TEGLVÆRK
STENDERUP

NIELS ANDERSEN

GLARMESTER
TELF. HUNDESTED 419

AKTIESELSKABET
HILLERØD OG OMEGNS BANK

ROBERT JØRGENSEN

STATSAUTORISERET REVISOR
MIKKEL BRYGGERS GADE 3, ST.
KØBENHAVN K.

CHRISTIANI & NIELSEN ^{A/S}

V. FARIMAGSGADE 41 - KØBENHAVN V.

P. RASMUSSEN & SØNNER

P. SKRAMSGADE 7 K.
TELF. MINERVA 2260

anledning hvide bluser og et rødt halstørklæde. Deres sangtekster var lagt ind i et omslag, som var holdt i frihedskampens tre farver.

Det, som man fik at høre ved denne 4. maj-mindefest i Toftlund, blev simpelthen til en uforglemmelig oplevelse.

Dansk radio og fjernsyn være hermed gjort opmærksom på denne „Toftlund-revy“, der med musik, sang og viser samt med indflettet recitation ved en af de mindste skolepiger og en af de største skoledrenge og endvidere ved tonebåndsgengivelse formåede at genskabe både mørke og lyse sider ved det store besættelses-drama i de fem onde år. Vi mødte såvel kong Christian X som Kaj Munk; vi hørte Horst Wessels-sangen og Grundtvigs „Bladet i Bogen sig vender“; vi fornå skælvende af rædsel selveste „Der Führer“s dæmoniske røst og den vildledte tyske nazi-ungdoms ekstase; vi præsenteredes for Hitler-krigens tyske soldat, der mente, at han var „en god soldat“, når blot han for enhver pris var lydig uden at ville skelne mellem godt og ondt. Toftlund-pigerne sang både danske og tyske tekster, men de mestrede min-sandten også en hymne på latin, en bøn: „Herre, giv os fred!“

Revyen sluttede med gengivelsen af den udsendelse fra Londons radio den 4. maj 1945 om aftenen, den ufatteligt lykkelige meddelelse over æteren, der lod os forstå, at nu var Danmark atter frit.

Der lød langvarigt, dyb grebet og fuldt berettiget bifald til koret, til dets ledere og hjælpere. Ovenpå denne oplevelse tog forsamlingen afstand fra at fortsætte med tale og samtale. Mødet sluttede med, at man stående sang alle tre strofer af frihedskampens sang „Altid frejdig, når du går, veje Gud tør kende“.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Bestyrelsesmøde afholdt i København

Den 9. maj 1964 afholdtes fondens halvårslige bestyrelsesmøde, denne gang hos skoleinspektør Fosmark, Bispebjerg Skole, fondens sekretær

og Pigtråds redaktør, der denne gang havde ønsket at se bestyrelsen hos sig.

Formanden bød ganske kort velkommen og oplyste, at fonden nu har 761 medlemmer, og at der i fondens levetid er behandlet 1961 sager, der fordeler sig på: bevilget hjælp 1304, bevilgede lån 121, bevilgede invalidelegater 172, studielegater 75, studielån 4, afslået 238, henvist til Frihedsfonden 39 og til Ulykkesforsikringen 8.

I fondens levetid har vi indtil udgangen af året 1963 udbetalt kr. 1.069.941,77, hvoraf kammeratskabs-hjælp 376.810, studielegater 59.998, invalidelegater 167.310, lån 87.237, stævnet 64.219, Kegnæs 41.161, Bernadotte-værelser 35.000, invalidereser 123.809, Fredericia-stævnet 23.338, 29. august 1963-pjece 2.978.

Under dagsordenens punkt 7, hvor forretningsudvalget blev genvalgt for den sidste 2-årige periode af fondens levetid, henviste formanden til fondens fastsætter en levetid af 20 år, således at vi afslutter vor virksomhed i efteråret 1966.

Formanden sluttede med en tak til forretningsudvalget og den øvrige bestyrelse for samarbejdet i de forløbne mange år, og udtalte en særlig tak til Fosmark for hans redaktion af Pigtråd, der stadig er os alle til stor glæde og opmuntring, det er en kilde til stadig undren, at Fosmark den dag idag er i stand til som redaktør at finde frem til fængslende og fængende stof, der fra alle sider omtales med den største anerkendelse.

Formanden takkede ligeledes Steen Hansen, der gennem alle årene har huset fondens kontor og betragtet os som sine gæster ved bestyrelses- og forretningsudvalgsmøder i Admiral Gjeddes Gård.

Steen Hansen fremlagde det reviderede regnskab. Kornbeck gav en skildring af arbejdet med at skabe 4. maj-dagen i Ryvangen.

Det oplystes, at fondens feriehjem på Kegnæs er fuldt belagt.

Der behandlede flere ansøgninger bl. a. om studiehjælp.

Bestyrelsesmødet sluttede med, at Fosmark fortalte om studierejsen til Israel og fremviste en række farve-fotografier af egne optagelser.

Dachau-Klubben

Dachau-Klubben samlede sine medlemmer ved den ukendte kz-fanges stiliserede trefod ved Helligåndskirken onsdag den 29. april. Der var noget større tilslutning end året før.

Pastor Lænholm, tidligere Dachau, talte, og på lejrens befrielsesdag dvælede han ved glæden over at få lov til at komme hjem igen. Han udtalte samtidig mindeord over de kammerater, der blev dernede.

Gartner Karl Hansen, Ølstykke, nedlagde kransen. Aftenen sluttede med kammeratligt samvær i Admiral Gjeddes Gård.

Formanden, Svend Busck meddelte, at man ville samles omkring fanen ved højtideligheden ved Rorupstenen søndag den 9. august kl. 19.

☆

Den 13. juni er der foreningsudflugt til Petersens familiehave på Pileallé.

☆

Filmaftenen sammen med Gestapofangerne i KFUMs sal blev en god oplevelse. Aftenen blev helt båret af den norske modstandsfilm: De fem år, som vi oplevede dem.

Det var interessant at drage sammenligninger med den tilsvarende danske udveksling.

Gestapofangerne

4. MAJ PÅ STRØGET

Gestapofangerens møde ved Helligåndskirken den 4. maj om aftenen havde — vejret taget i betragtning — samlet god tilslutning.

Konsulent Aage Krebs talte og kom bl.a. ind på det værdifulde i, at de unge får god og sand oplysning om okkupationsårene.

Henry Skjær sang, og det kvindelige hjemmевærns orkester spillede, ligesom kvindelige medlemmer af korpset dannede fakkellækker.

Arkitekt Brøbeck lagde kransen. Mødet var mere stilfuldt, nu da Strøget er gågade, så man ikke mere forstyrres af biltrafikkens larm.

Et lille halvt hundrede medlemmer samledes bagefter til hyggeligt samvær i Karnappen.

JOHS. JEREMIASSEN

MALERMESTER

NØRREPORT 16 - AARHUS

TELF. 23133

M. MADSEN

VESTERGADE 7 - SILKEBORG

TEXTILARBEJDERNES

FAGFORENING

SILKEBORG

D. A. S. F.

SILKEBORG AFDELING

CENTRUM

v/ C. ABILDGAARD

AARS

AKTIESELSKABET

CHR. M. ELGAARD

SKANDERBORG

SVEND BONNESEN

MANUFAKTUR

ODDER

N. S. NIELSEN & SØN

v/ SØREN N. NIELSEN

TØMRERMESTER - ODDER

LADEGAARD & CO. A/S

ODDER

EIGIL GROOT

VOGNMAND

GL. SKANDERBORGVEJ - VORUP

TELF. RANDERS (064) 2 48 36

A/S WINKLER & WINDSLØV

SILKEBORG

LYSBRO TEGLVÆRK

v/ INGENIØR S. LAUTROP

TELF. SILKEBORG 430

DANSK SMEDE- & MASKINARB. FORBUND

SILKEBORG AFDELING

L. DAMGAARD NIELSEN

TLF. SILKEBORG 965

DANSK ANDELS KULFORRETNING

A. M. b. A.

AARHUS

SYERSKERNES FAGFORENING

AARHUS

KAMPMANN, MØLLER & HERSKIND

AKTIESELSKAB

AARHUS

AKTIESELSKABET

BANKEN FOR AARS OG OMEGN

CHR. HJORTKJÆR & CO. A/S

AARS

HADS HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE

ODDER

MASKINFABRIKEN »LINDHOLM«

NØRRESUNDBY

RYVANGEN DEN 4. MAJ

Den 4. maj i København blev præget af dagens største arrangement. Det foregik i Ryvangen.

Kammeraternes Hjælpefond tændte lys på alle grave og på pælene, der afgrænser gangene. Projektører belyste hele aftenen det store monument. Her var der fanevagt, og et orkester spillede ganske dæmpet nationale melodier.

Der blev lagt 315 buketter ved gravene og mindepladerne, og 540 fakler lyste.

Aftenen igennem besøgte mere end 10.000 mennesker Ryvangen.

LANDSMØDE

Landsforeningen Neuengamme har holdt sit årlige landsmøde i Admiral Gjeddes Gård. Hans Schwartz fra den internationale Neuengammesammenslutnings sekretariat i Hamburg gjorde rede for den seneste udvikling i monumentsagen, og man drøftede efter at have studeret tegningerne monumentets endelige skikkelse og indrettelsen af den projekterede mindepark. Der var almindelig tilfredshed med resultatet, der kun mangler officiel konfirmation af Hamburgs Senat. Når den endelige vedtagelse er sket, offentliggøres skitsen, men allerede på nuværende tidspunkt kan oplyses, at man stiler efter indvielse i 1965, og at der til den lejlighed arrangeres et storstilet stævne i Hamburg med deltagelse af så mange gamle Neuengamme-fanger som muligt. Der arbejdes også med planerne om tilvejebringelse af det danske bidrag til projektets gennemførelse.

I stedet for Morten Ruge og Erik Balslev, der ikke ønskede genvalg til hovedbestyrelsen, valgtes Arne Zachariassen og Viggo Hansen.

SOLHØGDA REKREASJONSHJEM VED OSLOFJORD

åpner 1. juni for motstandsfolk og forhenværende politiske fanger. Kr. 20.— pr. døgn, alt inkludert. Moderasjon for lengre opphold. Barn over 12 år kan mottas. — Henv.: **Sylvia Salvesen, Parkvn. 47 B, Oslo**, skriftlig, eller tlf. kl. 10—12: 44 81 86.

BØGER

N. Petersen-Høkelbjerg: 13 sønderjyske fortællinger. (Lohse. — 17,50 kr.).

En smuk lille bog. Meget passende supplement til al anden litteratur i mindeåret for 1864.

Der fortælles jævnt om mennesker, der har deres rod i grænselandet og lever deres liv der under de skiftende vilkår. Vi oplever spændingen mellem de, der vil frem, og de mere stillestående naturer. Vi lever med i kampen for at bevare gårdene på danske hænder, vi forstår vanskelighederne, når kærligheden går på tværs af det nationale, vi føres ind i de kampe, kriseårene medførte for mange, og vi kan ikke undgå at få stor sympati for de mennesker, vi møder.

I de fleste af fortællingerne er der smukke skildringer af kærligheden mellem mand og kvinde. Man kan godt sige, at alle disse skildringer er et kraftigt indlæg i dagens debat om dette problem. Forfatterens syn kan kort udtrykkes i følgende citat:

„Der ligger et væld af tro, af håb og kærlighed i enhver ung mands og kvindes bryst. Der ligger en evne til at elske derinde, elske alt, hvad der er skønt og godt. Der ligger også spiren til den kærlighed, der kan forene mand og kvinde for hele livet. Men husk, du unge mand og du unge kvinde: din kærlighed skal være som en guldmønt, du gemmer på og værner om, at der ikke slides på den, at den ikke så meget som bliver stødt i kanten. Denne guldmønt skal du ikke give ud i femogtyveører, men bevare hel og udelt og blank, indtil han eller hun, den rette kommer . . .“

H. P. KRISTENSEN.

Thorkild Ramskou: Arkæologi som hobby. 74 sider + 16 sider plancher, 11,50. Stig Vendelkærs Forlag.

Forfatteren fortæller om, hvad der skal til, for at man virkelig kan have arkæologi som hobby. Han gør straks opmærksom på, at det ikke er udgravninger alene, der gør det. Hvordan kan man da dyrke denne hobby? Bl.a. ved at have øjnene med sig overalt, hvor der sker noget i Danmarks undergrund f. eks. ved udgravninger til huse, i grusgrave, ved vejanlæg og mange andre steder. Thorkild Ramskou fortæller meget morsomt om, hvordan man kan finde bopladser i jorden uden at bruge et eneste redskab.

Det er en bog, der kan anbefales for de, der er interesseret i Danmarks fortid og i det hele taget for alle, både unge og gamle, der kan bruge øjnene og fantasien i naturen.

Informationsfrihedens grundproblemer fælles for alle Europas lande

Hvorledes skal man kunne sikre, at informationsorganernes vældige magt anvendes til menneskehedens bedste og ikke som redskab for et magtvælde? Det er et grundlæggende problem for alle europæiske lande uanset deres politiske og sociale system. Repræsentanter for 25 lande kom fornylig til denne konklusion på et F.N.-seminar i Rom om informationsfriheden.

Deltagerne var enige om, at informationsorganerne burde stræbe efter at fremme de menneskelige værdier, udvide det intellektuelle og moralske perspektiv, skabe større forståelse mellem mennesker, grupper og nationer samt muliggøre det for læserne ansvarsbevidst at deltage i samfundets og verdens anliggender.

Måderne, hvorpå man kan nå disse mål, varierer imidlertid efter de politiske og sociale systemer, der hersker i de forskellige lande. En sund konkurrence mellem forskellige systemer, som alle ærligt stræber mod høje mål, kan dog kun få positivt resultat, hedder det i rapporten fra seminaret.

Seminaret tog en række problemer op, der med fordel vil kunne viderebehandles på internationalt plan. Man nævner ikke blot pressens men også andre massemediers rolle med hensyn til fremme af informationsfriheden. Radioens verdensomfattende spredning og fjernsynets ekspansion har allerede på afgørende måde indvirket på informationsformidlingen. Rumkommunikationerne vil fremme denne udvikling og medføre ikke blot nye problemer men også nye muligheder for det internationale samarbejde.

Et andet problem er udarbejdelse af etiske normer for informationspersonalet. Under F.N.s medvirken formulerede i 1952 et forslag til sådanne normer, og det bør nu efter seminarets opfattelse drøftes påny på baggrund af den betydningsfulde udvikling inden for massemedierne i de senere år.

**TEKSTILARBEJDERNES
FAGFORENING**

IKAST

TRIKOTAGEFABRIKEN

„COMET“

v/ K. NIELSEN

IKAST

**HAMMERUM HERREDS
SPARE OG LAANEKASSE**

IKAST AFDELING

**WILLIAM LARSEN
MØBELFORRETNING OG
MASKINSNEDKERI**

IKAST

**S. THYGESEN
TRIKOTAGEFABRIK**

TLF. IKAST 51072

**LUND & ERICHSEN
ELEKTRO INSTALLATION A/S
BREDGADE 49
HERNING**

**VAREHUSET
DALGAARD**

BREDGADE 15
HERNING

**DANSK-SVENSK STAAL
v/ ERIK V. PEDERSEN
BREDGADE 52
TLF. HERNING 2450**

RADIO
FJERNSYN
BÅNDOPTAGERE
GRAMMOFONER
GRAMMOFONPLADER
EL-SHAVERE
FABRIKS-RADIOANLÆG

MØLLER JENSEN

Bredgade 26 - Herning - Telf. 550-580

Danet

KNUD DAMGAARD A/S HERNING

Fuldfashioneret

dame- & pige-undertøj

A. BOLL

MASKINFABRIK - HERNING

CHRISTENSENS BOGTRYKKERI

POUL KRISTENSEN - HERNING

PLOVFABRIKEN SKJOLD A/S

LIND PR. HERNING

C. MELDGAARD ANDERSEN

TRIKOTAGEFABRIK - HERNING

EGON JENSEN

KORSØRVEJ 9 - HERNING

HANS JENSENS EFTF.

TRIKOTAGEFABRIK
IKAST

SKAL AF MED ORDENEN IGEN

(BONN). „Ruhrchemie Oberhausen“s stedfortrædende tilsynsrådsformand, dr. Heinrich Bütefisch, der den 11. marts blev dekoreret med det store „Bundesverdienstkreuz“, er blevet anmodet om at give ordenen tilbage. Bütefisch har i nazi-tiden været SS-Sturmbannführer og blev i en af Nürnberg-processerne idømt 6 års tugthus. Ifølge anklageskriftet skal Bütefisch i Auschwitz have drevet slavehandel.

11/4.

NÅR SS-BØDLEN TOG GUMMISTØVLERNE PÅ

(BONN). — Når Oswald Kaduk havde gummistøvler på, var det altid et tegn på, at blodet skulle flyde, sagde et polsk vidne, den 49-årige Mieczyslaw Lewrynowicz, i dag i Auschwitz-processen.

— Blokfører Kaduk var en meget farlig person, fortsatte vidnet. Man vidste aldrig, hvornår og hvorfor han ville slå til. Han gik altid rundt med et gevær.

Et andet polsk vidne, Stefan Boratynski fortalte i retten i Frankfurt, at han havde været vidne til, hvordan Kaduk i Auschwitz-lejren skød en 14-årig dreng, der havde sneget sig ind i en jernbanevogn for at finde mad.

— Jeg hørte et skud og så drengen hænge hjælpeløs i pigtråden. Bag ham stod Kaduk med en rygende pistol, sagde vidnet.

Da Kaduk hørte dette, rejste han sig op og bad om at få ordet. Han indtog stram militærisk holdning og sagde: — Hr. dommer, jeg ønsker kun at få sandheden frem, jeg har aldrig skudt nogen dreng.

Begge de polske vidner rettede også beskyldninger mod en af de hovedanklagede i masse mordprocessen, den 57-årige tidligere SS-officer Wilhelm Boger. Den anklagede havde således været med til at hænge en gruppe fanger, påstod vidnerne.

14/4

DOMMER GRÆD, OG TILHØRERNE SKREG I RÆDSEL

FRANKFURT. — Tilhørerne skreg i rædsel og dommeren græd, da et vidne i Auschwitz-processen i dag beskrev, hvorledes en af de anklagede fra dødslejren havde dræbt småbørn ved at smadre deres hoved mod en mur.

Flere af tilhørerne brød helt sammen og måtte hjælpes ud af retssalen, mens dommeren Hans Hofmeyer måtte opgive at holde ro i den oprørte retsal, da han ikke kunne få bugt med tårerne.

En tidligere fange fra dødslejren, den

71-årige polske ingeniør Jozef Pivko, græd sagte, mens han med en rystende finger pegede på den tiltalte Wilhelm Boger, der ifølge samtlige vidneudsagn skal have været Gestapo's mest brutale bøddel i Auschwitz.

— Boger tog børnene ved fødderne og han sparkede dem og han forbandede dem og så smadrede han deres hoved mod muren, sagde Pivko.

Ikke snedige nok

Boger spillede kenden ud med sin tunge og stirrede udtryksløst på sin anklager. Ingen følelser afspejledes på hans ansigt, mens Pivko beskrev, hvorledes Bogers gestapo-mænd ombragte tusinder af mænd, kvinder og børn i gaskamrene i Auschwitz's sigøjner-lejr.

— Bogers mænd halede først de små børn frem fra deres skjulesteder under borde og slagbænke, sagde Pivko. Disse børn fandt på alt muligt for at undgå deres skæbne, men de var ikke Boger snedige nok. Gestapo-mændene halede dem ud af barakkerne og gav dem til Boger, en efter en.

Stampede i gulvet

Vidnet stampede i gulvet for at demonstrere hvorledes børnene blev sparket. Han svingede sine arme, som havde han et boldtræ i hænderne, for at vise, hvorledes børnene blev slynget mod muren.

— Boger gjorde det med seks eller syv børn. Så kunne jeg ikke stå for mere. Jeg løb min vej, sagde Pivko, som fortalte, han havde set mishandlingerne fra et skjulested i nogle buske.

Dommer Hofmeyer tørrede sine øjne med et lommeterklæde. Hans hænder rystede. En af meddommerne spurgte med næppe hørlig stemme, om Pivko var sikker på ikke at have taget en anden mand for Boger.

Kan ikke tage fejl

— Man kan ikke tage fejl af ham. Jeg så i hvert fald to gange om ugen, når han kørte gennem lejren på sin motorcykle med en fange slæbende efter i et tov. Han er prentet ind i min hukommelse, jeg glemmer ham aldrig. Han var den værste af dem alle, han dræbte børn, sagde Pivko, hvis stemme til sidst svandt hen i en næppe hørlig hvisken.

Dommeren så på Boger. Den gamle gestapo-mand sprang op: „Jeg dræbte aldrig nogen — på den måde“.

Pivko tog omgående til genmæle: „Så De mener måske, jeg dræbte børnene“, råbte han harmdirrende.

Boger trak på skulderen og satte sig.

Pivko, der er tidligere officer i den polske hær og tilbragte et år i Auschwitz, fortalte, at Bogers mænd forberedte likvideringen af sigøjnerne ved at udslætte en anden „familielejr“ et par uger forinden.

Ring om kvinder og børn

— De bad mødrene om at gå på arbejde og efterlade børnene. Men ingen af mød-

rene forlod deres børn. Så slog gestapomændene ring om kvinderne og børnene, de gamle og de syge, slog dem og sparkede dem for at få dem op på lastbilerne og sendte dem så til kamrene, sagde Pivko.

— Kvinderne kunne have frelst deres liv. Men ikke én kvinde — jeg antager ikke én eneste moder — forlod sit barn, tilføjede han.

Vidnet brød sammen i hørlig gråd. Hans gråd kunne høres overalt i den stille retsal. Nogle få af de 22 anklagede hostede og rømmede sig.

Modtog brev

Tidligere havde en anden polak, den 48-årige Erwin Olzowka, berettet om, hvorledes Boger dræbte en smuk, ung kvinde, som havde frelst sin elsker, en af fangerne, ved ikke at røbe ham.

Kvinden, Lili Tofler, havde modtaget et kærlighedsbrev fra en af de mandlige fanger. Gestapo fandt brevet. Boger beordrede hende derefter til at gå med sig langs rækken af de mandlige fanger. Han sagde, hun skulle udpege sin elsker.

— Hun stod foran manden, som hun elskede, så ham i øjnene, gik derefter videre uden tegn på genkendelse . . . Boger dræbte hende senere samme dag, fortalte Olzowka.

21/4

DØMT FOR MORD PÅ 5000 JØDER

(BRUNSWICK). Fire tidligere SS-officerer blev i dag ved retten i Brunswick idømt hårdt strafarbejde på fra fire til fem år hver for medansvar for mord på polske jøder i Pinsk under anden verdenskrig.

De fire mænd er dømt for at have deltaget i mord på over 5000 jøder i Pinsk i august 1941.

Mere end 100 vidner er blevet afhørt under retssagen, der har varet to måneder.

21/4

DEN HEMMELIGE KRIG AFSLØRES NU AF ENGLAND

Arkivmateriale, der kan kaste helt nyt lys over samarbejdet mellem de europæiske modstandsbevægelser og de allierede offentliggøres nu. Den britiske regering har besluttet at udgive en redigeret udgave af arkiverne fra SOE — Special Operations Executive, der ledede samarbejdet med modstandsbevægelserne.

I en udtalelse til „Information“ siger rigsarkivar Johan Hvidtfeldt, at materialet hidtil har været så strengt hemmeligholdt, at bl.a. den danske modstandshistoriker Jørgen Hæstrup har fået nej på anmodninger om adgang til det.

Over for Aktuelt oplyses det i London, at selv om materialet ligger klar, vil det ikke blive offentliggjort før tidligst om et år.

FREDERIK JOHANSEN ^{1/8}

MARIAGER
TELF. (085) 41015 - 41038

**MARIAGER
TRÆLASTHANDEL A/S**
TELEFON 80 - 245

PREBEN C. WISTISEN
RAADGIV. CIVILINGENIØR
HAVNEGADE 11
FREDERIKSHAVN

**I/S THYLANDS
TEGLVÆRKER**
HURUP - THY

LARSEN & RATHJE
MASKINFABRIK
SKAGEN

RAMBUSCH
ALT I ISENKRAM
FREDERIKSHAVN

ELECTRIC
K. JENSEN & E. AGERKILDE
TLF. 735 - VIBORG - TLF. 736

**VIBORG-HOBRO RUTEBILER
PAN BUS LINIER**
VESTERBROGADE 16 - TLF. 1027

RAVN's TRIKOTAGEFABRIK
VIBORG

FORD VIBORG
A. PHILIPSEN AKTS.
TLF. 3511*

C. P. JENSEN

NØRRE NEBEL TRAKTOR-IMPORT

TELEFON NØRRE NEBEL 114

I/S SØNDERMARKS MØBELFABRIK

TARM
GL. KONGEVEJ - TLF. (0724) 168 - 188

H. S. KEDELFABRIK

TARM - TELF. 114 - 314

^{1/8} J. PETERSENS

BESLAGFABRIK

TELF. 29 - NIBE

THYLANDS BANK

AKTIESELSKAB
HURUP - THY

BANKEN FOR MARIAGER OG OMEGN
AKTIESELSKAB

VIBORG STIFTS FOLKEBLAD

J. N. KJÆRSGAARDS TØMMERHANDEL
AKTIESELSKAB
VIBORG

SCHUMANN's HERREMAGASIN
VIBORG

VESTTYSKER DØMT FOR ANTISEMITISKE UDTALELSER

(BONN). Anti-semitiske udtalelser straffes hårdt i nutidens Tyskland.

Den 55-årige Otto Rösch, tidligere partifunktionær i CSU, er ved landsretten i den bayerske by Augsburg blevet idømt fire måneders betinget fængsel, fordi han i en diskussion havde sagt, at Adolf Hitler havde handlet helt rigtigt, da han sendte jøderne i gaskamrene. — Det var en skam, at ikke alle jøderne var blevet dræbt, sagde Rösch.

Rösch var blevet frikendt i første instans ved en nævningedomstol i Augsburg.

I landsretsdommens præmisser hedder det, at alle anti-semitiske udtalelser bør bekæmpes omgående. Rösch havde fornæret det jødiske folk og opægget til had mod jøderne.

24/4

SS-OFFICER FLYGTEDE

(BRAUNSCHWEIG). Trods alle mulige sikkerhedsforanstaltninger lykkedes det i nat den tidligere SS-officer Hans Walter Zech-Nenntwich, der i mandags idømtes fire års fængsel for krigsforbrydelser, at undslippe fra fængslet i Braunschweig.

Det vesttyske politi, der støtter sig til den formodning, at den 47-årige fange har haft en medskyldig, har straks iværksat en omfattende jagt, hvor de især koncentrerer sig om grænseområderne til Svejts. Zech-Nenntwich har tidligere ledet et firma i Svejts, og det menes at være muligt, at han vil søge dertil for at hente eventuelle skjulte penge.

Den offentlige anklager i Braunschweig, Heinrich Kintzi, har oplyst, at Zech-Nenntwich sidst blev set med sikkerhed i sin celle klokken 20 i aften. Han fik besked på at gå væk fra døren og lægge sig i seng. Da fangerne blev vækket kl. 6 i morges, var det eneste, der lå i fangens seng et sammenrullet tæppe.

Ved retssagen i Branschweig mod en række tidligere SS-officerer, blev Zech-Nenntwich i mandags idømt fire års hårdt straffearbejde for medskyldighed i nedslagtningen af 5.200 jøder i Rusland under den anden verdenskrig.

For at komme ud af fængslet har Zech-Nenntwich måttet gennem seks lukkede døre. Samtidig har politiet oplyst, at fangens veninde, „Lille Engel“ Steinheuer, ikke har været i sit værelse i Brunschweig siden i tirsdags.

25/4

SS-FLUGT I FLY OG HVID MERCEDES

(BASEL). Den tidligere tyske SS-officer Hans Walter Zech-Nenntwich, der i går undslap fra det skarpt bevogtede fængsel i Braunschweig, er efter al sandsynlighed i Svejts, hvortil han kom i et lejet fly på sit eget pas.

Brugte pas med eget navn

Statsadvokaten i Basel, Walter Burkhard, oplyser, at Zech-Nenntwich, der blev hjulpet på flugt af en tidligere nazikammerat, som var ansat i fængslet, ankom til Basels lufthavn kl. 9,29 dansk tid i går fra den vesttyske flyveplads Nordhorn. Fra lufthavnen tog Zech-Nenntwich, der i mandags idømtes fire års straffearbejde for krigsforbrydelser, en taxi sammen med en smuk ung dame til Mühlhausen stationen, hvorfra han tog til det indre af Svejts.

På Nordhorn flyveplads oplyses det, at Zech-Nenntwich sammen med den omtalte dame fløj til Basel i en lejet Piper Comanche privatmaskine efter at have gennemgået den normale undersøgelse hos de lokale toldmyndigheder. Toldmyndighederne, der tilsyneladende ikke har været klare over, at Zech-Nenntwich 10 timer tidligere var flygtet fra Braunschweig, skal have stemplet hans pas, der lød på „Hans Walter Zech-Nenntwich“.

Det oplyses videre i Nordhorn, at der forud for Zech-Nenntwichs ankomst var blevet foretaget en serie opringninger fra en mand, der sagde, at han, som følge af et væddemål ville prøve, hvor lidt besvær, der ville være ved at flyve til Svejts. Senere ankom denne mand i en hvid Mercedes Limousine sammen med Zech-Nenntwich og den unge dame.

Det blev opgivet i lufthavnen, at parret ville flyve til Zürich, men undervejs gav Zech-Nenntwich piloten besked om at flyve til Basel i stedet for. Han fortæller, at begge syntes at være i godt humør og ikke viste tegn på nervøsitet. Det var først, da piloten efter hjemkomsten læste eftermiddagsbladene, at han blev klar over, at hans passager var den flygtede krigsforbryder.

Bliver arresteret, så snart han findes

Statsadvokaten i Basel har oplyst, at den flygtede krigsforbryder vil blive arresteret i samme øjeblik, man finder ham i Svejts. De vesttyske myndigheder har indledt forhandlinger med de svejtsiske politimyndigheder om udlevering, hvis og når Zech-Nenntwich bliver fanget.

En af fængselsbetjentene i fængslet i Braunschweig, den 48-årige Dietrich Zeemann, indrømmede i dag over for det vesttyske politi, at han havde hjulpet Zech-Nenntwich med at flygte fra fængslet, der var under særlig skarp bevogtning. Han skal ifølge politiet have forklaret, at han tjente sammen med krigsforbryderen i Hitlers arbejdsstyrker i 30'erne, og at han havde hjulpet Zech-Nenntwich, da denne havde bedyret, at dette var hans sidste chance for at slippe væk. Fængselsbetjenten låsede seks døre op for at skaffe fangen ud.

Et større komplot bag flugten

Det vesttyske politi arbejder ifølge en talsmand for justitsministeriet ud fra den formodning, at der har stået et større komplot bag Zech-Nenntwichs flugt. Man-

den, der skal have bragt den tidligere SS-officer til Nordhorn, tages som et tegn på en sådan konspiration.

Den forsvundne SS-officer, der blev dømt for delagtighed i mordet på 5200 jøder i Sovjetunionen under krigen, har tidligere haft kontor i Svejts. Man betragter det ikke som udelukket, at han har penge liggende i bankboks til brug netop i en situation som denne. (UPI - AFP).

28/4

TO AF EICHMANNS FOLK FOR RETTEN I FRANKFURT

(FRANKFURT). I Frankfurt indledtes i dag retssagen mod to af den hængte krigsforbryder Adolf Eichmanns håndlangere, der er sigtet for at have hjulpet deres chef med at sende omtrent en halv million ungarske jøder til døden i gaskamrene, da de vestallierede nægtede at købe deres liv med lastbiler og andre krigsfornødenheder.

Sagen mod Eichmanns næstkommanderende, den tidligere SS-oberstløjtnant Hermann Krumej og den tidligere SS-kaptajn Otto Hunsche ventes at ville vare flere måneder. De er sigtet for meddelagtighed i drabet på 437.402 ungarske jøder i sommeren 1944.

Ironisk nok gennemføres sagen om Eichmanns håndlangere i det samme retslokale, hvor en krigsforbryderdomstol skal dømme de 22 mænd, der er sigtet som fangevogtere i dødslejren Auschwitz, hvor størstedelen af de ungarske jøder blev gasset og brændt som et led i Hitlers „endelige løsning“ på det europæiske jødeproblem.

De to mænd er tillige sigtet for at have afpresset ungarske jøder kæmpeformuer ved falske løfter om at ville redde dem fra gaskammeret.

Ifølge anklageskriftet søgte den nu 59-årige købmand Krumej at gennemføre Eichmanns planer om at sælge Ungarns ca. en million jøder til de vestallierede for 10.000 lastbiler, kaffe, the, sæbe og tungsten samt andre krigsvigtige materialer.

Krumej kørte personligt den jødiske journalist Joel Brand til Budapest og sendte ham med fly til Istanbul for at forhandle med de allierede. De allierede ønskede imidlertid ikke at indgå en menneskehandel mod krigsmateriel til tyskerne, og Brand blev arresteret.

Da Brands mission mislykkedes, hjalp de to sigtede Eichmann med at indsamle alle Ungarns jøder, som i løbet af seks uger i sommeren 1944 blev sendt til Auschwitz, hvor mellem 85 og 90 procent af dem blev dræbt.

Hunsche, der som jurist var Eichmanns rådgiver i forholdet til de tyske jødelove, er sigtet for at have tilbageholdt de jødiske ældste fra Budapest i sit kontor i et døgn for at muliggøre den sidste forsendelse af 1200 jøder til dødslejrene uden indblanding fra den ungarske regerings side.

Hunsche er en gang tidligere blevet idømt fem års fængsel for sin aktivitet mod jøderne i Ungarn. Da både anklager og forsvarer appellerede sagen, blev der beordret en helt ny retssag mod ham.

Krumej, der var Eichmanns næstkommanderende og havde rang af SS-oberstløjtnant, har ikke tidligere været stillet for en krigsforbryderdomstol. (UPI).

8/5

ZECH-NENNTWICH FORSVUNDET

(BONN). Vesttyskland har anmodet den Forenede arabiske republik om at udlevere den flygtede nazistiske krigsforbryder Hans Walter Zech-Nenntwich, der var dømt for masse mord på polske jøder.

I udenrigsministeriet og justitsministeriet i Bonn peger man på, at der ikke findes nogen udleveringstraktat mellem Vesttyskland og den Forenede arabiske republik. En regeringsembedsmand erklærer, at spørgsmålet derfor er overordentlig kompliceret. I praksis har Vesttyskland aldrig haft held til at få nogen udleveret fra Ægypten, hvor man betragter mord på jøder som en politisk forbrydelse. Politiske forbrydere bliver ikke udleveret.

Der er imidlertid en anden udvej, idet man måske kan få ham udleveret på grund af bedragerianklagerne og anklagen for, at Zech-Nenntwich har opfordret andre til at hjælpe ham med at komme ud af fængslet.

Men skulle han blive udleveret med den sidstnævnte begrundelse, kan han, ifølge folkeretten, kun dømmes for disse to anklager, og han vil derfor undgå den straf på fire års fængsel, han blev idømt for drabene i Polen.

Zech-Nenntwich har som tidligere meddelt i „Flensborg Avis“ levet et luksurliv på et af Cairos fineste hoteller. Efter 10 dages ophold er han imidlertid sporløst forsvundet fra hotellet og eftersøges siden da af journalister og diplomater. Man formoder, at Zech-Nenntwich enten har fået asyl hos tidligere nazister i Ægypten, eller at han „dækkes“ af de tidligere efterretningstjenester, som han har arbejdet for.

13/5

NY UNDERSØGELSE MOD „FOLKEDOMMER“ REHSE

(FLENSBORG). På forespørgsel bekræfter en talsmand for justitsministeriet i Kiel over for „Flensborg Avis“ i dag, at forundersøgelsen mod tidligere medlem af Hitlers folkedomstol Hans Rehse, der nu bor i Slesvig, er blevet genoptaget. Undersøgelsen omfatter de dødsdomme, som Rehse har været medvirkende ved. Fra anden side er oplyst, at det drejer sig om mellem 80 og 100.

13/5

ANKLAGET SS-MAND FØLER SIG FORFULGT

(BONN). SS-bøden Adolf Eichmanns stedfortræder i Ungarn, den 51-årige tid-

ligere SS-obersturnbannführer Hermann Krumej, føler sig forfulgt af de vesttyske justitsmyndigheder. Han er anklaget for deportation af 437.402 ungarske jøder under krigen, men anser sig selv for uskyldig. I Ungarn har han efter eget udsagn ikke bestilt andet end at spille tennis og gå til bal.

— Det var et rigtigt driverliv i Ungarn, sagde Krumej i dag i retten i Frankfurt. Han talte også på sin medanklagedes, den 52-årige tidligere SS-Hauptsturmführer Otto Hunsches vegne. Vi fordrev tiden med at spille tennis og gå til fest. Et par gange besøgte vi også Eichmann. Ud over det havde vi faktisk intet at bestille.

Hvad kunne jeg gøre?

Om de over 400.000 jøder, der i 1944 blev deporteret til Auschwitz og andre udryddelseslejre, vidste Krumej kun meget lidt.

— Først langt senere fik jeg at vide, hvor jøderne var blevet bragt hen, sagde den anklagede. Hvis jeg havde kunnet, ville jeg have standset det hele. Men hvad kunne jeg ene mand gøre? Jeg nøjedes med at hjælpe nogle jøder i det små. Det var det eneste, jeg kunne gøre.

16/5

SS-OFFICER TVANG FANGE TIL AT DRUKNE SIN FAR

(BONN). Den 42-årige tidligere SS-officer Hans Stark, der er en af de 21 anklagede i Auschwitz-processen i Frankfurt, blev i dag anholdt i retten umiddelbart efter et vidneudsagn. Vidnet havde fortalt, at han med egne øjne havde set Stark tvinge en koncentrationslejr fange til at drukne sin egen far i et vandhul.

Stark havde først truet fangen, der havde enorme kræfter, til at drukne 20 af sine medfanger i vandhullet. Bagefter havde han fået fangen til at gøre det samme med sin gamle far.

— Fangen blev vanvittig, da han havde druknet sin far, fortalte vidnet, den 54-årige polak Joseph Krall. Han begyndte at råbe og skrike, og så skød Stark ham.

Den anklagede, der hidtil har været på fri fod, blev omgående anholdt, da vidnet sluttede sit udsagn. Han tilbageviser de frygtelige beskyldninger med ordene:

— Det har jeg aldrig gjort!

De hovedanklagede

Joseph Krall, der flere gange under afhøringen blev overmandet af bevægelse, rettede også alvorlige beskyldninger mod processens to hovedanklagede, Wilhelm Boger og Oswald Kaduk.

— Boger afslørede en djævelsk fantasi, når det gjaldt om at finde på nye torturmetoder, fortalte vidnet. Af en eller anden grund havde Boger — af fangerne kun kaldt „Bøden fra Auschwitz“ — set sig vred på mig. En dag blev jeg hentet ind

på den politiske afdeling. Jeg blev ført ind til lederen af afdelingen, Grabner. Boger var der også. Han havde tilberedt et måltid til mig: en stor skål med stærkt saltet sildesalat. Grabner spurgte, om jeg var sulten. Da jeg svarede nej, sagde han:

— Nu skal du lære mig at kende fra min gode side. Jeg vil give dig noget at æde.

Hang i timevis i armene

Derpå tvang Boger mig til at spise af sildesalaten. Da jeg havde fået halvdelen ned, kastede jeg det op igen. Boger tvang mig til at spise videre — også det, jeg havde kastet op. Da jeg endelig var færdig, blev jeg ført ind i et andet rum, hvor Boger bandt mine hænder på ryggen. Jeg blev hængt op under loftet, og da Boger sparkede stolen væk under mig, følte det, som om mine skuldre eksploderede.

Jeg hang i flere timer, medens Boger og flere andre SS-mænd stod foran mig og overøste mig med skældsord. For at pine mig endnu mere stillede Boger en spand vand foran mig og sagde til mig, at jeg blot skulle komme ned for at slukke min tørst.

Kvalt med jernstang

Kaduk gav en fange ordre til at lægge sig på ryggen på jorden. Kaduk lagde den blodbesudlede jernstang på fangens hals, stillede sig op på stangens ene ende og tvang en anden fange til at stille sig på den anden ende. De to mænd vippede frem og tilbage, indtil manden på jorden var kvalt.

Historiens hittegods

En opinionsundersøgelse har vist, at tyskerne er ved at være trætte af krigsforbryderprocesserne og helst vil glemme os.

Politiken for 10. april bragte denne talende Bo Bojesens tegning af situationen i dagens Tyskland.